

Život povýšených světa

Nepohodlí povýšených lidí. Vyjdeme odtud do vrchního paláce, který měl otevřenou střechu a kromě oblohy už neměl žádné příkrytí. Tam stálo mnoho křesel, jedno vyšší než druhé, všechny kolem okrajů, aby je šlo vidět zesponu z města, a na nich seděli lidé podle toho, jak byl kdo paní Fortunou posazen výše nebo níže, a všichni kolemjdoucí jim prokazovali čest, ukláněli se a pokyvovali hlavami. „Podívej se, není to snad skvělá věc, být tak vyvýšený, abys byl odevšad vidět a všichni se na tebe museli dívat?“ řekl mi tlumočník. A já jsem dodal: „A taky být na ráně, aby na tebe padal déšť, sníh a kroupy, trápilo tě horko i zima.“ „No tak at’“, odpověděl mi. „Ale stejně je to pěkná věc, být na místě, kde tě musí všichni respektovat a cítit.“ „Je pravda, že si jich lidé váží,“ opáčil jsem, „ale to je spíš břemeno než nějaké pohodlí. Pozoruj totíž, že se nemohou ani nesmí pohnout, aby to všichni neviděli a neodsoudili je za to, tak jaképak pohodlí?“ Vždyť po každém z nich pase tolik lidí. Navíc jsem viděl, že jak byli veřejně ctěni, tak byli za zády znevažováni. Za každým z těch lidí usazených na svých sedadlech stáli jiní, kteří na ně šilhalí, pohazovali hlavami, šklebili se, dělali posměšné posunky, plivali jim na záda, frkali na ně nudle nebo na ně i káleli. Někteří jim podrývali křesla a chystali jejich pád. To se stalo v mé přítomnosti nejednomu z nich.

Nebezpečí povýšených. Ta křesla totíž, jak už jsem řekl, stála na okrajích, a když se do nich trochu strčilo, hned se převrátila, a ten, který se před tím tak nadýmal, letěl dolů. Byla totíž postavena tak, že když se jich někdo šikovně dotkl, zvrátila se, a ten, kdo na příslušném křesle seděl, se octl na zemi. Navíc čím bylo které vyšší, tím snáze se převrhlo a člověk z něj spadl. Všiml jsem si také veliké nenávisti, kterou chovali jedni k druhým, jak na sebe navzájem závistivě hleděli, jedni shazovali druhé z křesel, násilně se zbavovali vlády, sráželi si koruny a vespolek si odebírali tituly, takže nakonec se měnilo jen to, že jeden na křeslo lezl a druhý z něj buď sesedal, nebo letěl po hlavě dolů. Když jsem se na to díval, poznamenal jsem: „Jak špatné ale je, že za tak dlouhou a trpkou námahu, jakou musí člověk vynaložit, aby se sem dostal, je tak krátká odměna! Vždyť někdo si slávu ani nezačne pořádně užívat a hned je jí zase konec.“ Tlumočník mi na to odpověděl: „Tak to musí paní Fortuna dělat, aby mohla podělit všechny, které chce poctít. Proto musí jedni druhým ustupovat.“

Sláva lidí světově proslulých

„Pro ty, kteří se tu chovají dobře nebo si to zaslouží,“ vysvětloval dále tlumočník, „má paní Fortuna jeden prostředek, jak je poctít nesmrtelností.“ „A jak se to stane?“ zeptal jsem se. „Vždyť to je konečně něco slavného, stát se nesmrtelným, hned mi to ukažte.“

Sláva záleží na mínění lidu. Všežvěd mne tedy obrátí a ukáže mi v tom stejném paláci u jeho západní strany ještě vyšší místo, také pod širým nebem. Tam vedl schůdek a dvířka. U těch dvířek seděl kdosi, kdo měl na sobě ze všech stran plno očí a uší, až mi to přišlo divné (nazývali ho *Soudem lidu*, *Všesudem*). Tomu se musel ukázat každý, kdo se chtěl dostat na náměstí Pověsti, a předložit mu k rozvážení všechny své věci, kvůli kterým se domníval, že je hoden nesmrtelnosti. Pokud bylo na jeho činech něco zvláštního a neobyčejného, ať už to bylo dobré či zlé, byl vpuštěn nahoru, když v nich ale nebylo nic, byl ponechán dole. Jak jsem si všiml, dostávalo se tam nejvíc lidí ze stavu vrchnosti, bojovníků a učených; ze stavu nábožných, řemeslníků a správců jich bylo méně.

Dostává se jí také nehodným, např. Herostratovi. Velmi mne pak mrzelo, že tam pouštěli stejně tolik zlých (lupičů, tyranů, cizoložníků, vrahů, žhářů atd.) jako dobrých. Chápal jsem totiž, že to nemůže mít jiný účinek než povzbuzení převrácených lidí v jejich nectnostech. To se mi i potvrdilo, když přišel jeden takový a žádal nesmrtelnost, a když se ho tázali, jaký čin hodný nesmrtelnosti vykonal, odpověděl, že zničil to, co bylo na světě nejslavnější, naschvál zapálil chrám, na kterém sedmnáct království tři sta let pracovalo a namáhalo se, a za jeden den z něj udělal trosky. Ten *Soudlidu* užasl nad takovou hanebnou opovázlivostí a nechtěl ho pustit dál, protože ho považoval za nehodného. Ale přišla paní Fortuna a přikázala, aby ho pustili. Jeho příkladem byli povzbuzeni další a hned začali vypočítávat, co hrozného spáchali: jeden, že prolil tolik lidské krve, kolik mohl, jiný, že vymyslel nové rouhání, kterým by se mělo zlořečit Bohu, další, že odsoudil Boha na smrt, jiný, že strhl Slunce z oblohy a vhodil ho doprostřed propasti, další, že založil novou skupinu žhářů a vrahů, skrze něž bude tříbeno lidské pokolení atd., a ti všichni byli vpuštěni nahoru, což se mi velmi nelíbilo.

Marnost pověsti. Vešel jsem však tam za nimi a hned za dveřmi je přijímal jakýsi úředník paní Fortuny jménem *Fáma* nebo *Pověst*, který neměl nic jiného než ústa. Jako byl onen dolní samé oči a uší, tento byl zase ze všech stran samá ústa a jazyky, ze kterých vycházel nemalý hluk a hlomoz. A milý kandidát nesmrtelnosti z toho měl ten užitek, že tím křikem se sem a tam provolávalo jeho jméno. Ale když jsem to bedlivě pozoroval, spatřil jsem, že ten pokřik u každého pomalu slábl, až nakonec utichl docela a začalo být slyšet jméno někoho jiného. „Jaká je tohle nesmrtelnost?“ pravil jsem. „Vždyť téměř každý tu pobude jen na chvíli a pak zase lidem sejde z očí, úst i mysli.“ „Tobě není nic dost dobré,“ odpověděl mi tlumočník. „Podívej se ale aspoň na tyhle.“

Dostat se do dějin, jaká výhra? A tak se ohlédnou a spatřím sedící malíře, jak se na některé z nich dívají a malují je, a ptám se: „Proč to dělají?“ Odpověděl mi:

„Aby jejich památka nezanikla stejně jako zvuk toho hlasu.“ Dívám se dál a vidím, že každého toho vyobrazeného nakonec shodí jako všechny ostatní do propasti a nechají tu jen jeho obraz, který pověsí vysoko na stožár, aby se na něj všichni dívali. „Ach, jaká je to nesmrtelnost?“ stýskal jsem si. „Vždyť se tu nechává jen papír a inkoustem napsaná jejich jména a sami bídě hynou tak jako ostatní! Je to podvod, milý Bože, podvod. Co je mi po tom, že si někdo na svůj papír načmárá mé jméno, když se mnou samým se mezitím stane kdovíco? Nemyslím si, že je to k něčemu dobré.“ Když to uslyšel tlumočník, vynadal mi do potřeštěnců a ptal se, co zůstane na světě po mně, když vedu takové rozumy, které všemu ostatnímu jen odporují.

I v dějinách je mnoho faleš. Mlčel jsem tedy a vtom jsem si všiml další falešnosti. Portrét člověka, kterého jsem za jeho života viděl krásného a spanilého, byl ošklivý, a jinému na pohled ohavnému udělali podobiznu co nejkrásnější. Některému namalovali dva, tři nebo čtyři obrazy a každý byl úplně jiný, až jsem se na tu nedbalost a nespolehlivost oněch malířů rozhněval. Uviděl jsem také i marnost toho všeho. Když jsem si prohlížel ty obrazy, spatřil jsem, že je mnoho z nich zašlých, zaprášených, ztrouchnivělých a shnilých a že na některých už nebylo téměř nic poznat, některé byly na hromadě a pro jiné obrazy je skoro nebylo vidět, takže se na ně nikdo nedíval, a to že je prý ta sláva!

Vyvýšené památníky také zanikají. Mezitím přicházela Fortuna a přikazovala, aby některé z těch obrazů házeli dolů. Nebyly to jenom ty staré a vetché, ale i nové a čerstvě namalované. A já jsem pochopil, že se člověk nemůže spolehnout ani na milou nesmrtelnost, která sama o sobě nic neznamena, ani na bláznivou vrtkavost Fortuny, která na svůj hrad lidi přijímá, ale také je z něj vyhazuje. Tím jsem si Fortunu i se všemi jejími dary ještě víc zošklivil. Procházela se totiž i jinde po hradě a zacházela úplně stejně i se svými ostatními syny: rozkošníkům rozkoše a boháčům bohatství jak přidávala, tak odebírala, a leckdy jim všechno znenadání vzala a vystrčila je ven z hradu.

Smrt stejně všechny hubí. K tomu mi ještě přidávala hrůzy Smrt, kterou jsem viděl přicházet i sem na hrad a hubit jednoho člověka za druhým, každého ale jiným způsobem. Na bohaté střílela obyčejnými šípy, nebo si k nim přiklekla a zaškrtila je a zadusila jejich řetězy, požitkářům sypala do lahůdek jed, slavné shazovala, aby si zlámali krky, nebo je proháněla kordy, ručnicemi a dýkami, a každého tak sprovodila ze světa nějakým neobvyklým způsobem.

Do jazyka 21. století převedl Lukáš Makovička. Vydalo nakladatelství Poutníkova četba, 2010.

www.PoutnikovaCetba.cz

Celou knihu Labyrint světa a ráj srdce v jazyce 21. století můžete zakoupit zde: <https://www.poutnikovacetba.cz/poutnikova-cetba/labyrint-sveta-a-raj-srdce-v-jazyce-21-stoleti-j-a-komensky.html>